

Louis Zamperini

David Rensin

NU CEDA, NU RENUNȚA

Lecții dintr-o viață extraordinară

Traducere din limba engleză:

Roxana Marin

 ACT și Politon

2016

CUPRINS

Nota coautorului	13
Introducere	17

FUGI CA SĂ SCAPI CU VIAȚĂ

Regulile familiei	29
Oricine își poate schimba viața	31
Diferența dintre atenție și recunoaștere este stima de sine	44
Important nu e cum câștigi, ci cum pierzi	46
Cine râde la urmă, râde mai bine	49

FII PREGĂTIT

Pregătirea îți determină supraviețuirea	57
Kitul meu de supraviețuire	61
Ai încredere în ceea ce știi	63
Păstrează-ți mintea ageră	66
Nu uita să râzi	70

NU CEDA, NU RENUNȚA

Tu reprezinți propriul caracter	77
Nu lăsa pe nimeni să-ți distrugă demnitatea	83
Ura este o decizie personală	85
Adevărata definiție a eroului	87

ATITUDINEA ESTE TOTUL

Trebuie să ai speranță	91
Nu întreba de ce, întreabă ce urmează	93

Tu alegi cum să-ți vezi soarta	95
Secretul îndestulării	97

DUPĂ RĂZBOI: ÎNCĂ PIERDUT

Nu poți să fugi (sau să navighezi departe) de tine însuși	103
Nu lăsa detaliile cruciale pe seama altora	127

EXISTĂ ÎNTOTDEAUNA O SOLUȚIE PENTRU ORICE

Ai nevoie de un nor ca să iasă soarele	135
Să știi când ai făcut tot ce puteai face	145
Gangsterul și Evanghelia	151

DĂ ÎNAPOI

Este nevoie de o tabără pentru a ajuta un copil	159
Atrage-le atenția	167
Mai întâi ascuți	170
Reușita este cheia respectului de sine	172
Răsplata mea personală	174
Misiunea care nu se încheie niciodată	176

CE AM ÎNVĂȚAT

Provoacă-te	183
Învăță să te adaptezi	188
Dedicarea și perseverența dau roade	191
Ești numai atât de bătrân pe cât te simți	193
Sfat gratuit	195

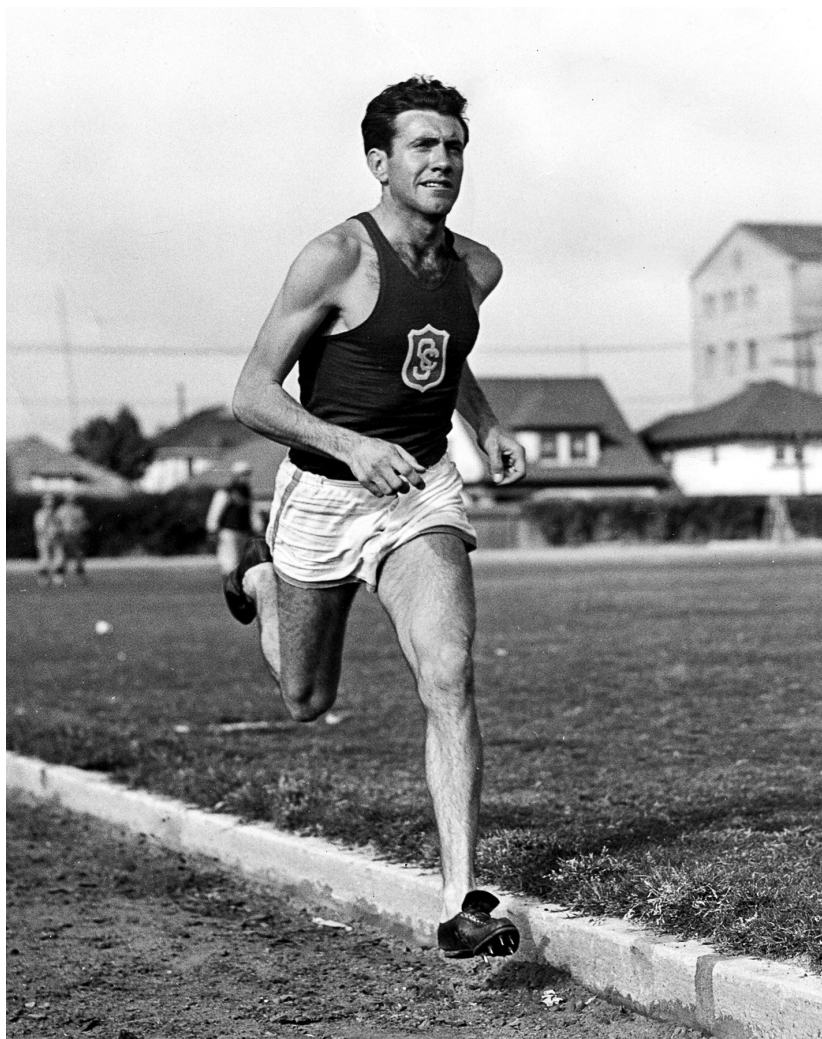
LECȚIILE SPIRITULUI OLIMPIC

Este despre oameni	201
Trebuie să te antrenezi ca să porți o torță	202
Iertarea este factorul tămăduitor	206

AȘA SĂ-ȚI ADUCI AMINTE DE MINE

O inimă caritabilă	213
Postfață	214
Mulțumiri	220

FUGI CA SĂ SCAPI CU VIAȚĂ

*Alergând la Universitatea California, 1938, anul
în care a impus recordul național al colegiilor de 4 minute,
8 secunde și 9 sutimi.*

REGULILE FAMILIEI

Tata avea o regulă: mai întâi ne plătim facturile, apoi mâncăm.

Cu toții avem nevoie de un cod de etică să ne ghideze, mai ales în vremuri de restriște, când fiecare trebuie să contribuie la binele comun, pentru ca familia sau grupul să supraviețuiască.

Locuiam pe strada Grammercy, în Torrance, California. În anii '20 și '30, era un orașel industrial la periferie, în sudul orașului Los Angeles. Erau mai multe terenuri decât case și orzul se înălța la un metru.

Câmpul deschis era plin de iepuri, rațe, lișițe și, în ocean, urechi de mare* – mâncarea săracului. Dacă rămâneam fără bani, trebuia să ies să împușc sau să prind ceva pentru cină. Era o lecție bună pentru noi toți: pune osul la treabă și ajută. Toată lumea din familie știa că, pentru a supraviețui, trebuia să facem sacrificii.

Aveam slujbe ciudate care-mi aduceau un ban de-aici, un ban de colo. Dacă mergeam cu vânzătorul de înghețată toată ziua, făceam 50 de cenți pentru opt ore. Băteam untul la o lăptărie ca să fac un ban. Îi dădeam toți banii maică-mii, ca să aibă mâncare până la sfârșitul săptămânii, până când primea tata salariul. Zece cenți erau bani. Când ne permiteam, ne plăcea tare mult să cumpărăm ceva de la vânzătorul de înghețată și șerbet, care-și împingea căruțul pe fiecare stradă din oraș. Aroma mea preferată era cea de struguri.

---

* Specie de moluște. (n. red.)

Mama era strictă, dar corectă. Muncea din greu și, pe parcurs, își învăța copiii valori esențiale. În fiecare dimineață, înainte de școală, aveam o sarcină de făcut, așa că ne-am obișnuit să participăm și să muncim de când eram mici.

Mama era și o bucătăreasă fantastică. Atunci când vremurile s-au îmbunătățit, servea mai mult de un singur fel principal la cină. Toată lumea mânca. Toată lumea era bine-dispusă. După cină, ne plimbam prin cartier și vorbeam între noi sau cu vecinii. Cântam: mama la vioară, tata la chitară și la mandolină. Fratele mamei mele, Louis, știa să cânte aproape la orice. Era în orchestra de pe *Lurline*, nava de croazieră care se deplasa între Los Angeles și Honolulu. Nici fratele meu mai mare, Pete, nici eu nu cântam la vreun instrument, dar cântam din gură.

Câteodată, când rămâneam fără bani, eu și Pete ne îndreptam spre plajă, dar nu ca să pescuim. Făceam un ciur dintr-o sită de 6 milimetri. Îl treceam prin nisip, sperând să găsim ceva mărunțiș. Căutam pe sub barele de cățarat la școala generală – poate vreun copil își pierduse banii pentru pachetul de prânz – și apoi cercetam curtea liceului. Dacă aveam noroc, puteam să adunăm chiar și cincizeci de cenți.

Desigur, nu păstram nimic din ei pentru noi înșine. Asta ar fi fost împotriva regulilor familiei: toți pentru unul și unul pentru toți.

ORICINE ÎȘI POATE SCHIMBA VIAȚA

Am fost un copil ticălos.

E adevărat. Sigur, ajutam în casă, dar eram neliniștit și răutăcios (și chiar mai rău de atât), iar comportamentul meu îi supăra pe cei din familie și, în cele din urmă, m-a forțat să fac una dintre cele mai importante alegeri din viața mea.

Intram mereu în bucluc: cu mama și cu tata, cu vecinii, cu școala și cu poliția – atunci când reușeau să mă prindă. Am avut niște părinți minunați, surori bune și un frate grozav care voia mereu să mă ajute să o apuc pe calea cea dreaptă. Totuși, eu încercam în continuare să găsesc căi să intru în bucluc, mai mult ca să văd dacă pot să scap nepe-depsit. Obișnuiam să pun asta pe seama setei de aventură. Voiam să încerc de toate.

Privind în urmă, îmi dau seama că aveam și o mare problemă cu stima de sine.

Când eram foarte tânăr, nu știam engleză. Deși m-am născut în America, părinții mei vorbeau italiană în casă și tot italiană vorbeam și eu. A trebuit să repet clasa I pentru că nu puteam să-mi înțeleg profesoara. Engleza mea era atât de stricată, încât profesoara mea le-a spus alor mei că *trebuiau* să vorbească engleză în casă pentru a mă ajuta. Ciudat e că acum, după ani întregi, am uitat să vorbesc italiana.

Pentru că vorbeam atât de prost, copiii se luau de mine. Mă temeam de pauza de joacă. Ceilalți copii mă înconjurau, mă

necăjeau, mă batjocoreau, mă măscăreau, mă loveau cu pumnii și picioarele până când, din pură frustrare, scuipam un șu-voi de cuvinte italienești de ocară. Ei păreau foarte distrați.

Mă credeam urât. Îmi uram picioarele, urechile mari și, în special, părul. Era negru și aspru și îmi doream să fie mai drept. Îl pieptănam pe spate, dar nu stătea. Îl udam noaptea, îi dădeam o formă și dormeam cu un ciorap de nailon sau de mătase pe cap. Nu mergea.

Pentru că-mi petreceam atât de mult timp încercând să-mi fac părul să stea și să arate ca al celorlalți băieți, dacă cineva îmi atingea chiar și o șuviță, dădea de necaz. Odată, chiar am lovit o față care mi-a atins părul, deși nu știusem că e o față. Doar ce-am simțit atingerea și m-am întors deodată și am lovit fără să mă uit. Din fericire, lovitura a fost piezișă.

Fratele meu mai mare, Pete, ar fi putut să mă tachineze; în schimb, el încerca să mă ajute. Credea că era o idee grozavă să port noaptea ciorapul de păr. Am experimentat, de asemenea, diferite feluri de a-mi unge părul pe spate, inclusiv cu ulei de măsline. (Mai târziu, în cel mai profund stadiu al insociabilității mele, mestecam usturoi crud să-i țin pe copii la distanță. Bănuiesc că tot ce-mi lipsea erau bulionul, condimentele și o cratiță.)

Bătăile la școală erau la ordinea zilei și eu eram, de obicei, cel care pierdea. Tata, care lucra ca lăcătuș mecanic la Pacific Electric Railroad*, mi-a făcut un set de greutateți din plumb și m-a învățat să boxez. Mi-a luat un sac de box. M-am apucat să boxez ca un om flămând și, curând, când eram necăjit, ripostam. Cu răutate. Și ieșeam învingător.

---

* Sistem privat de tranzit masiv din California de Sud, care consta în tramvaie, dar și autobuze, fiind cel mai mare sistem electric de transport pe șine din lume în anii '20. (n. red.)

Am început să fumez când aveam șase ani. În acele zile, mulți dintre adulții pe care trebuia să-i avem ca model fumeau, așa că era firesc să fiu curios.

Îmi aduc aminte prima dată. Mergeam spre școală când cineva a azvârlit un chiștoc aprins de țigară de pe geamul mașinii. L-am ridicat și am tras primul meu fum, doar ca să văd despre ce era vorba. Mi-a intrat un pic în plămâni, am tușit și am amețit.

Dar a fost o senzație plăcută. După asta, urmăream mașinile în trecere. Dacă cineva arunca un chiștoc, îl înșfăcam. Căutam resturile de tutun prin casă și hoinăream cu capul în pământ, intrând și ieșind din magazinele și din holurile de hotel ca să salvez chiștoacele din scumiere. Cu toate acestea, o singură dată am încercat să mestec tutun, în clasă. Profesoara a crezut că era gumă și mi-a spus să o scuip. Am înghițit tutunul, în schimb. Mi s-a făcut groaznic de rău.

Când eram în clasa a treia, directorul a decis că se săturase de obiceiurile mele proaste. M-a așezat pe genunchii lui și m-a bătut zdravăn cu o curelușă pe care o ținea atârnată de peretele biroului său. Mai târziu în acea seară, părinții au văzut vânătăile violet și m-au întrebat ce se întâmplase.

- M-a bătut directorul, m-am tânguit.
- Pentru ce? a zis mama, consolându-mă.
- M-a prins fumând.

Empatia lor a dispărut brusc. Nu știu la ce mă așteptasem, dar tata m-a așezat pe genunchii lui și m-a bătut și el zdravăn. N-am plâns. Dar nici nu m-am lăsat de fumat.

Când eram mai mărișor, unchiul meu, Louis, mă trimitea câteodată la magazin cu un bilet: „Te rog, vinde-i nepotului meu un pachet de Chesterfield.” Îmi dădea banii, eu arătam biletul și vânzătorul îmi dădea țigările. Desigur, voiam să am și eu țigările mele, în loc să le adun din scumiere

și de pe stradă. Nu e greu să îți dai seama ce-am făcut: i-am copiat scrisul unchiului meu pentru propriul bilet.

Dar, a doua oară când am încercat, am fost prins. Proprietarul magazinului păstrase unul dintre biletele unchiului meu și comparase scrisul. A sunat-o pe mama. Am fost pedepsit, dar mi-am dat seama cum să-mi reglez conturile cu „turnătorul”.

Clădirile de pe ambele părți ale magazinului său și de vizavi erau industriale. În timpul verii, căldura era uneori atât de puternică, încât multe buticuri nu-și închideau și nu-și încuiau ușile; doar trăgeau un grilaj mare de oțel peste intrare și îl asigurau, permițând aerului să circule pe de-a-ntregul. Într-o duminică, atunci când nimeni nu lucra, mi-am luat cârligul de pescuit și un prieten care să stea de șase la magazinul de dulciuri. Cum era de așteptat, grilajul era tras, dar ușa din față era larg deschisă. Raftul de dulciuri și țigări era cam la doi metri și jumătate de prag, și eu m-am dus la „pescuit” de bunătați, în timp ce prietenul meu era atent la pietoni și la mașini. Am făcut asta în fiecare duminică, până ce mama a devenit suspicioasă, mi-a găsit rezerva ascunsă și l-a sunat pe proprietarul magazinului, care a sunat la poliție.

Polițiștii îi știau și îi plăceau pe părinții mei și erau mult mai indulgenți cu mine decât meritam. Am profitat de intențiile lor bune continuând să mă comport urât. De data asta, am îndurat încă o predică de la polițiști și de la părinți și asta a fost.

Când am devenit paracliser, mi-am dat seama unde ține preotul vinul și am adăugat băutura la lista mea de obiceiuri proaste. Am devenit, de asemenea, liderul micii mele găști de amici. Îmi spuneau „Creierul”, pentru că puteam să vin mereu cu idei despre cum să scapi nepedepsit cu ceva.

Furam băătură de la „contrabandiștii” care fabricau bere de casă și care erau chiar vecinii noștri. În timpul Prohibiției* și al Marii Depresiuni**, ei făceau un lot, vindeau aproape totul ca să o scoată la capăt cu banii și beau restul. Puteai să-i simți mirosul de pe stradă. Așa au găsit-o și polițiștii. Vecinii noștri, familia Winkler, țineau o oală mare de bere în spatele unei perdele, sub chiuveta din bucătărie. În serile de sâmbătă, când toată lumea mergea la film, intram cu forța în casă și ne „serveam”.

Câteodată, mergeam cu prada la plajă dar, după ce am fost prinși cu băătură la Hermosa, am avut altă idee. Pe-atunci, să fi avut vreo 13 ani. Aveam o slujbă de vară cu jumătate de normă, la lăptăria din cartier. M-am servit cu o sticlă goală de lapte de un litru, am pus niște vopsea albă în ea și am rotit-o, astfel ca toată sticla să fie acoperită din interior. Am întors-o cu susul în jos pe un ziar, am lăsat-o peste noapte și, a doua zi, am pus-o pe acoperișul garajului să se usuce la soare. Următoarea dată când am mers la plajă, am umplut sticla cu alcoolul pe care-l furaserăm și ne-am întins pe nisip, scaldându-ne doar mințile. Salvamarii credeau că suntem copii cuminți care beau lapte hrănitor.

Dacă *am fi* băut lapte, ar fi mers bine cu plăcintele pe care le furam de la Plăcintăria lui Meinzner. Și de data aceas-ta, pusesem la cale planul ca să mă răzbun. Cum magazinele erau închise duminica, piețele și restaurantele dădeau câte-odată mâncarea nefolosită sau stricată celor flămânzi și nevoiașilor care veneau la ușile lor din spate aproape de ora închiderii, sâmbătă noaptea.

---

* Prohibiția, cunoscută și ca „Experimentul Nobil”, s-a instaurat în SUA între 1920 și 1933, timp în care s-a interzis producerea, vânzarea și transportarea alcoolului pentru consum. (n. red.)

** Criză economică mondială ce s-a declanșat în 1929 și a durat până în 1933, în SUA. (n. red.)

Până să apărem noi la piața noastră din cartier, nu mai rămăsese nimic, așa că ne-am dus la Meinzner să-l întrebăm pe proprietar dacă mai avea plăcinte râncede pe care urma să le arunce. El a fost răutăcios și ne-a trântit în nas ușa cu plasă de la intrare.

M-am făcut foc și pară.

Mi-am modificat tehnica „pescuitului” de bomboane și țigări, folosind un fir greu și improvizând un cârlig la capăt. Treceam firul cu grijă prin plasa plăcintăriei și deschideam clanța. Înșfăcam câteva plăcinte și le mâncam în ascunzătoare noastră din Tree Row. Tuturor le plăcea plăcinta cu mere, dar eu întotdeauna am preferat-o pe cea cu cireșe.

Eram atât de buni, încât o altă gașcă de copii a încercat același lucru – și au fost prinși. Apoi, s-au lăudat și au luat asupra lor ticăloșia noastră. Arestarea lor a apărut pe prima pagină a ziarului Torrance: „HOȚII DE LA PLĂCINTĂRIA LUI MEINZNER AU FOST PRINȘI”. Am așteptat două zile, iar apoi am mai furat niște plăcinte, doar ca să demonstrăm că poliția nu prinsese adevărații făptași. Ziarul a publicat o nouă poveste, doar că mai scurtă: „Plăcintăria lui Meinzner jefuită din nou”.

Familia mea trebuie să fi fost disperată că era posibil să nu mă învăț minte niciodată.

Părinții mei, care erau catolici, nu mergeau la biserică. Iar când preotul venea la ușa noastră să ceară bani, dacă nu aveau nimic de dat, se făceau că nu sunt acasă.

Uneori mă duceam la biserică și, odată, am întârziat, pentru că pierdusem vremea. Când am ajuns acolo, locul era ticsit. Am găsit un loc la capătul rândului, în spate. Preotul a trecut prin mulțime, m-a apucat de ureche și mi-a răsucit-o. Mi-a spus:

- Du-te acasă și ia un bilet de la maică-ta cu motivul pentru care ai întârziat.

Frate, mă înfuriasem atât de rău, îmi venea să-i ard una. În schimb, am plecat.

I-am spus mamei:

- Nu mă mai întorc acolo niciodată.

În schimb, am mers cu un amic la biserica lui baptistă, care avea o clopotniță mare. Într-o zi, doar ca să mă distrez, am găsit o rolă imensă de sârmă și am luat o parte din ea. M-am cățarat în clopotniță, am legat sârma de clopot și, apoi, am lăsat restul să cadă în stradă, de unde am săltat-o într-un arbore de piper din apropiere. După lăsarea întunericului, am tras de sârmă cu toată puterea. Ding-dang! Ding-Dang! Luminile s-au aprins în toate casele. Oamenii s-au grăbit să iasă în stradă. O femeie a strigat:

- O, Mama Mia, e un miracol!

A venit mașina de pompieri, apoi și poliția. Am coborât din copac pe furiș și am dispărut.

Aveam multe ticăloșii de împărțit.

Am împușcat un bivoli în scrot cu pistolul meu cu aer, dar și un câine care mă mușcase în timp ce distribuim ziare. Împroșcam generos fetele la școală cu cocoloașe de hârtie cu scuipat și, deseori, sfârșeam în colțul clasei pentru ticăloșia mea. Odată, când am fost pedepsit pe nedrept pentru cocoloașe cu scuipat pe care nu eu le lansasem, m-am răzbunat pe profesoară dezumflându-i cauciucurile de la mașină, după ore.

Aș putea continua.

În comparație cu ceea ce înseamnă pentru adolescenții din ziua de azi să dai de belea, bănuiesc că mai tot din ce am făcut eu pare o joacă de copii. Dar apoi, căile mele greșite au devenit mai serioase.

Am furat niște plăcinte din camionul brutăriei și băiatul care-l conducea a ciripit la poliție. A trebuit să plătesc pentru ce luasem. Dar îmi doream răzbunare. Am stat la pândă și l-am înfruntat pe când ieșea cu un prieten de la cinematograful Torrance. Ne-am confruntat pe alee. La început, un prieten comun s-a oferit să îmi ia locul, pentru că șoferul cântărea cu peste 10 kilograme mai mult decât mine, dar eu știam că prietenul meu ar fi ezitat și nimeni nu ar fi pățit nimic. Eu aveam ceva de împărțit.

- Nu, e în regulă, am zis și, deodată, m-am năpustit asupra șoferului.

După mulți pumni, lupta s-a terminat după ce l-am pus la pământ și el s-a rostogolit într-un șanț și a zăcut acolo, sângerând. Am mers acasă. Eram plin de sânge. Mama a crezut că eram rănit. A țipat și tata a venit în fugă. Am mormăit niște scuze și m-au lăsat în pace.

Când te bați cu pumnii, niciodată nu te gândești la cât de mult rău ai putea provoca sau că cineva ar putea muri. Când m-am trezit în dimineața următoare, m-a frământat cât de rău îl bătușem pe șofer. Atât de mult sânge! Nu puteam să nu mă îngrijorez de ceea ce aș fi putut să fac. M-am forțat să mă întorc acolo unde ne bătuserăm. Am sperat să nu-l găsesc încă întins acolo. Desigur, nu era acolo, dar, după două zile, l-am văzut în camion din nou, cu fața umflată rău. Am fost ușurat. Era în viață. Grijă mea a dispărut numai pentru a fi înlocuită de entuziasm: îl snopisem, nu glumă!

Șeful Poliției din Torrance, Collier, nu mai putea răbda. Se hotărâse că trebuia să facă ceva, așa că m-a dus la închiisoarea locală, să văd câțiva dintre deținuți. Ne-am oprit în fața uneia dintre celule și a stat acolo vreo două minute. Șeful Poliției a spus: